

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності_8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування
Державні та муніципальні фінанси

за темою:

«Управління видатками бюджету»

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Альошкіна Ольга Євгенівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Людмила Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуалізація питань щодо управління бюджетними ресурсами визначається тим, що з 2002 року в Україні запроваджено програмно-цільове бюджетування, особливість якого на практиці виявляється у зосередженні уваги суб'єктів управління на результатах. Тому виникла потреба у запровадженні таких фінансових інструментів і важелів, що сприяли б оптимізації бюджетних потоків між суб'єктами управління. Проте питання гнучкості в управлінні бюджетними видатками, обґрунтованості нарощення обсягу останніх, планування на поточний період і середньострокову перспективу, підвищення їх ефективності та якості надання бюджетних послуг лишаються актуальними дотепер.

Мета дослідження Метою роботи є розробка теоретичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення управління видатками бюджету в Україні.

Завдання дослідження:

- розкрити термінологічний зміст сутності та призначення видатків бюджету;
- обґрунтувати складові системи управління видатками бюджету;
- визначити суб'єктів управління видатками бюджету та встановити їх роль у бюджетному процесі;
- визначити особливості планування та прогнозування видатків бюджету в умовах програмно-цільового бюджетування;
- здійснити моніторинг виконання видатків бюджету;
- визначити проблематику здійснення державного фінансового контролю щодо ефективного використання бюджетних коштів;
- проаналізувати зарубіжний досвід запровадження програмно-цільового бюджетування у бюджетну практику;
- запропонувати заходи щодо вдосконалення системи управління видатками бюджету в контексті бюджетних реформ.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес управління видатками бюджету.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступають фінансові відносини, що виникають між державою та розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів у процесі управління видатками бюджету

Методи дослідження. Методами, що використовувалися у ході дослідження, є діалектичний метод наукового пізнання, системний та комплексний підходи до вивчення теоретичних аспектів формування міжбюджетних відносин, в межах якого в роботі використовувались методи концептуального аналізу та синтезу, динамічних порівнянь, графічного зображення.

Інформаційна база. Інформаційну базу дослідження формують доробки вітчизняних та зарубіжних авторів в галузі фінансів, зокрема підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні наукові видання; законодавчі та нормативні акти, якими є Конституція України, Бюджетний кодекс, Закони

України, укази Президента України, Постанови Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів України; звіти Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України; статистичні матеріали Державної служби статистики України та Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (87 найменування). Обсяг основного змісту роботи складає 88 сторінок, містить 13 рисунків та 6 таблиць.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези: Зарубіжний досвід запровадження програмного-цільового бюджетування: уроки для України // Матеріали міжнародної-науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених «Реформування фінансово-економічної системи в контексті міжнародного співробітництва» 26 жовтня 2019 року.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади управління видатками бюджету»**

розглянуто: термінологічний зміст сутності та призначення видатків бюджету; складові системи управління видатками бюджету; суб'єктів управління видатками бюджету.

У другому розділі **«Практика та проблематика управління видатками бюджету в Україні»**

проаналізовано: особливості планування та прогнозування видатків бюджету в умовах програмно-цільового бюджетування; моніторинг виконання видатків бюджету; проблематику здійснення державного фінансового контролю щодо ефективного використання бюджетних коштів.

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення системи управління видатками бюджету»**

запропоновано:

- розробити методичну базу щодо запровадження середньорічного бюджетного планування з огляду на зовнішні чинники та бюджетні ризики, які впливають на розвиток бюджетної системи;

- оптимізувати мережу бюджетних установ шляхом орієнтації на досягнення цілей функціонування мережі та мінімізації бюджетного фінансування;

- запровадити триступеневу систему розпорядників бюджетних коштів та визначити їх повноваження у процесі перерозподілу видатків бюджету, що дозволить посилити відповідальність використання бюджетних ресурсів;

- розробити методичні рекомендації щодо складання розпорядниками бюджетних коштів планів діяльності на відповідний період на основі цілей, завдань та очікуваних результатів, що надасть можливість підвищити якість надання бюджетних послуг;

- запровадити в систему управління видатками бюджету інструменти стимулювання розпорядників бюджетних коштів за отримання певної економії

від їх використання, наприклад, при здійсненні державних закупівель, ри цьому має дотримуватися відповідність ціни та якості продукту;

– сформуванню певний ліміт бюджетних коштів для головних розпорядників, у межах яких вони можуть приймати рішення щодо оптимізації бюджетних програм шляхом призупинення їх фінансування або закриття з метою оперативного реагування на виникаючі зовнішні ризики;

- запровадити в систему управління видатками бюджету результативні контракти з керівниками бюджетних установ як спосіб закріплення досягнутих домовленостей щодо забезпечення необхідного обсягу бюджетних послуг при визначеному обсязі фінансування.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило дійти таких висновків:

1. Встановлено, що видатки бюджету відображають економічні відносини між державою фізичними і юридичними особами з приводу перерозподілу ВВП з метою забезпечення потреб суспільства у найбільш ефективний спосіб. видатки бюджету є багатоплановим поняттям, яке базується на різних аспектах висвітлення сутності видатків бюджету, зокрема: з економічної точки зору, правової та організаційною. Залежно від напрямку діяльності видатки бюджету висвітлюють особливості зазначених процесів відповідно до їх суспільного призначення та особливостей перерозподільчого процесу.

2. Визначено елементи системи управління видатками бюджету та охарактеризовано інституціональну складову системи видатків бюджету, що дозволило згрупувати виконавчі органи за стадіями бюджетного процесу та за змістом бюджетної роботи. До першої належать планування видатків бюджету, організацію виконання видаткової частини бюджету та затвердження звітності з виконання бюджету за видатками.

3. Встановлено, що суб'єктами управління видатками бюджету виступають відповідні органи державної і муніципальної влади, що виступають розпорядниками бюджетних коштів. Виконавча-розпорядна система складається з головних розпорядників і розпорядників нижчого рівня. З точки зору здійснення управлінської діяльності суб'єкти управління поділяються на три групи: органи загальнодержавного управління, органи оперативного управління і органи не фінансового профілю.

4. Як показав аналіз, не дивлячись на досить вагоме нормативне забезпечення і впровадження в бюджетну роботу інструментарію програмно-цільового методу, проблеми щодо планування і прогнозування видатків бюджету лишаються не вирішеними. Так, бюджетне планування в Україні здійснюється «від минулої бази», що призводить до перенесення минулих ризику на майбутній період. Ігнорування реальних факторів впливу на бюджету систему має своїм наслідком формування бюджету з орієнтацією на систематичне корегування планових показників. Це не тільки знижує ефективність системи управління видатками бюджету, але й призводить до необґрунтованого приросту видатків.

5. Аналіз виконання бюджету за видатками надав можливість з'ясувати, що бюджетні плани в повному обсязі не виконуються, тобто

визначені цілі не досягаються навіть, коли планові показники систематично підтягуються до факту, що досягається шляхом корегування. Отже, області виконання державного бюджету за видатками лишаються нагальними проблемами щодо організації цього процесу.

6. Про недосконалість контрольних заходів в Україні свідчить наявність великої кількості бюджетних правопорушень, виявлення незаконного та нецільового витрачання бюджетних коштів, які несуть значні збитки для держави. Проведений аналіз показав, що вирішення проблем у сфері державного фінансового контролю в загальних рисах стосується вдосконалення та додержання положень законодавства, розширення та уточнення повноважень спеціалізованих органів державного фінансового контролю та підвищення якості контрольних заходів.

6. Аналіз зарубіжної практики дозволив виявити найбільш адаптовані для України напрями реалізації програмно-цільового управління: а) затвердити стратегічний документ у вигляді національної стратегії довгострокового розвитку для України, щоб унормувувати порядок розробки, затвердження та виконання документів державного прогнозування та стратегічного планування, а також повноваження учасників державного управління, що залучені до цих процесів; б) переглянути порядок затвердження державних цільових програм з метою зниження їх кількості, за основу узяти основні напрями стратегічного розвитку держави.

7. Узагальнення досвіду зарубіжних країн показало, що єдиної методики ПЦМ, яку можна застосувати в будь-якій країні, не існує. Це зумовлюється особливостями бюджетного устрою та побудовою бюджетної системи кожної країни. Проте спільним у ПЦМ є органічне поєднання чітко структурованої та змістовної частини програми з формуванням організаційного та фінансового механізмів її реалізації, контролем за виконанням і досягненням запланованих результатів.

8. Визначено напрями вдосконалення системи управління видатками бюджету, які фокусуються на підвищенні ефективності діяльності розпорядників бюджетних коштів, методичному забезпеченню планування видатків бюджету, застосування контрактної форми для мережі бюджетних установ, що надають суспільні послуги.

9.

АНОТАЦІЯ

Альошкіна О.Є. «Управління видатками бюджету»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра, 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2019 рік.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – механізм управління видатками бюджету.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти управління видатками бюджету.

Проаналізовано практику і проблематику управління видатками бюджету в Україні. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення управління видатками бюджету.

Запропоновано: оптимізувати кількість бюджетних програм шляхом переглядання мережі виконавців; запровадити інструментарій адресного фінансування соціальних потреб; врегулювати повноваження та відповідальність за виконання державного бюджету за видатками між державними органами влади та розпорядниками бюджетних коштів.

Ключові слова: бюджетне планування, бюджетний процес, бюджетування, прогнозування.

ANNOTATION

Alyoshkina O. «Management of budget expenditures», Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty, 8.07072 «Finance, Banking and Insurance» Odessa National University of Economics, Odessa, 2019.

This thesis consists of three chapters. Object of study is the mechanism budget management.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of management of budget expenditures. The practice and problems management of budget expenditures in Ukraine were analyzed. Proposals on improving the management of budget expenditures have been developed.

Proposed: to optimize the number of the budgetary programs revising the network of performers; to inculcate the tool of the address financing of social necessities; to regulate the powers and responsibility for the execution of the state budget between state public authorities and budgetary administrators.

Keywords: budget planning, budget process, budgeting, forecasting.